

MISZTIKUS MEDVÉK

1864-ben a kanadai Rendezvous-tónál egy szürkésfehér, aranyárga vállú medvét lőttek, amely C. Hart Merriam, a medvék szakértője, több faj és alfaj leírója szerint egyértelműen különbözött a területen élő grizzlymedvéktől, ezért ő *Vetularctos inopinatus*, azaz „ősmedve” néven publikálta azt. Sokak szerint csak egy abnormális grizzly, mások szerint jegesmedve és grizzly hibridjéről volt szó. Clara Helgason beszámolt egy 1943-ban, Kodiak szigetén lőtt hasonló medvéről, amelynek világos színű szőre és szőrös mancsa volt. Ez utóbbi a jegesmedvék fő ismeretetőjele, ám ez a medve nem hasonlított jegesmedvére.

A többi beszámoló helyi őslakosoktól érkezett, de nekik soha senki nem hisz, annak ellenére, hogy nem egy felfedezés alapul a helyiek elbeszélésein. A távol-keleti Kamcsatka-félszigeten a helyi törzsek már régóta beszélnek egy általuk „*irkujem*” néven emlegetett, óriás fehér medvéről, ami akár a kipusztult rövidarcú medve (*Arctodus simus*) is lehet. Az Alaszka sarkvidékein élő eszkimók által „*qoqogiaq*” néven ismert hatalmas jegesmedve alakja azonban már összemosódik a legendák világával: a tízlábú medveként emlegetett szellemlény nyilvánvalóan nem lehet élő, hús-vér állat. Dr. Stan Bergman svéd zoológus egy szintén kamcsatkai vadászok által az 1920-as években elejtett hatalmas medvéről tesz említést. Az állatot csak rövid arca és hatalmas súlya (700–750 kg) különbözteti meg a többi medvétől, szőre teljesen fekete. Bergman később megtalálta a faj hatalmas lábnyomait és egy egyenletesen túlméretes koponyát, majd 1936-ban leírta az *Ursus arctos piscator* alfajt. Azóta valószínűleg kipusztult, mert még a helyiek sem látták. Az 1980-as évek végén érdekes hír érkezett Kamcsatkából, annak is az északi részéről, a Bering-tenger partján élő vadásztól. Rodion Szivobolov jó kapcsolatban áll a területen őshonos korjak és csukcs törzsekkel, akik „*irkujem*” vagy „*kainyn-kutho*” néven emlegetnek egy hosszú lábú, hatalmas medvét. N. K. Verescsagin egyike azon orosz biológusoknak, akik a vadászoktól pontos leírásokat kaptak az *irkujem*-ről. Az Ohta magazin egyik 1987-es számában felveti a kérdést, hogy nem az *Arctodus simus* fajról lehet-e szó.

Ez a medve a történelem előtti időkben elterjedt volt egész Észak-Amerikában és Oroszországban. Marmagassága megközelítette a 180 centimétert, tehát kétszer akkora volt, mint a ma élő legnagyobb medvék. 1989-ben egy másik biológus, Valerij Orlov

A Kripto-zoológia olyan tudományág, mely a kipusztult vagy kipusztultnak hitt állatokkal foglalkozik. A Nemzetközi Kripto-zoológiai Társaság „hivatásos” tudósok által lenézett tagjai – akik sokszor maguk is tudományos fokozattal és szakértelemmel rendelkeznek – lelkesen kutatják e fajokat, így a medvéket is.

A Társaság tagjai minden apró hírnek, legendának, szóbeszédnek megpróbálnak utánajárni, és tudományos alapossággal kiértékelik azt. Lássuk hát, hogy mik az ő eredményeik és híreik a tudomány számára!

Kamcsatkai medve

beszámolt egy hatalmas medvéről, amelyik a Bering-tengeren egy úszó jégtáblán érkezhetett Alaszkából Kamcsatkába. Szerinte így jegesmedvék is átkelhetnek a Bering-tengeren. Orlov felkereste F. R. Shtilmarkot, azt az embert, aki az első beszámolót kapta a kamcsatkai vadásztól, Szivobolovtól. Közösen írtak egy levelet a vadásznak és a kamcsatkai vadászati főfelügyelőnek, amelyben számos kérdést feltettek a tróféára vonatkozóan. A felügyelő nem tudott a medvékről, de vadászunk postafordultával megküldte a kért adatokat és az állat bőréből készült fotót. A fotón egy hatalmas barnamedve bőre látható. A történet ezzel véget is ér: orosz biológusok egy medvéről írt tanulmányukban leszögezik, hogy az *Arctodus* nem maradhatott fent, Orlov pedig lezárja a vitát azzal, hogy nem kapott újabb híreket Kamcsatkából.

Terry Domico-nak, a Világ Medvéi c. könyv szerzőjének sikerült elérnie pár hivatalnokot, akik a hidegháború éveiben, azaz 1990-ig a külvilág elől elzárt Kamcsatkában szolgáltak. Szerintük még mindig léteznek hatalmas, fekete medvék. Vajon Bergman tévedett, amikor külön alfajnak írta le az állatot? Vagy az volt az utolsó élő *Arctodus*? Tényleg élnek hatalmas medvék vagy jegesmedvék Kamcsatka felderítetlen vadonjában? Vagy örökre eltűnnek ők is, akárcsak Oroszország őslakos törzsei? Ez utóbbinak a jelei már érezhetőek. Egy tavaly Kamcsatkán túrát vezető barátom szerint a vadászturizmusban érdekelt cégek arról panaszkodnak, hogy egyre nehezebb 300 kg fölötti medvét találniuk, amit a 3000 dolláros kilövési díj ellenében felajánlhatnának a külföldi vadászoknak.

Dél-Amerikában csak egy medvefaj, a pápaszemes medve (*Tremarctos ornatus*) él, de Leonard Clark 1954-ben, perui vadászata során lőtt egy teljesen fekete medvét, amit a helyi indiánok „*milne*” néven különböztetnek meg a pápaszemes medvétől. A kolumbiai Muscarena-hegyvidéken élő indiánok egy vörös medvéről tesznek említést. Őslénytanutatók három dél-amerikai medvefaj leleteiről tudnak, melyek mind a *Arctodus* genusba tartoznak.

A délkelet-kínai Hubei tartományban 1960-ig csak a helyiek beszéltek egy fehér medvéről, amit „*bai-xiong*” néven emlegettek. Aztán fogtak négyet, és különböző kínai állatkertekbe szállították őket. Külsőre a barnamedve (*Ursus arctos*) színváltozatai, de maradványaikat azóta sem tanulmányozták alaposabban.

Olvadó jegesmedve-jövő

A globális felmelegedés problémája nemcsak az embernek okoz fejfájást, hanem egyre gyakrabban a jegesmedvéknek is. A fehérbundás ragadozók élete a végláthatatlan hómezőkhöz és az északi sarkot borító jégpáncélhoz kötődik. A felmelegedés következtében olvadó jég nagymértékben csökkenti a medvék élőhelyét.

A kanadai szigeteken nyáron teljesen eltűnik a jég, és ezzel a vadászat lehetősége is megszűnik. Fehérbundában ugyanis nehéz feltűnés nélkül becsérkészni a prédát egy sziget szürke kövei között. Szintén romlanak a fókavadászat esélyei a véko-

nyodó és egyre kisebb darabokra álló jégtáblákon, ahol a fókák még menedéket találnak, de a súlyos mackók már nem mozognak biztonságosan.

A folyamat következtében a jegesmedvék egészségi állapota romlott, alultápláltan térnek téli álmukra, ami csökkenti túlélési esélyeiket és termékenységet. A földön élő 22 ezer jegesmedve védelmében a WWF emelte föl először a hangját, de a szennyezésekért felelős északi országok visszhangja egyelőre várat magára. A borúlátó prognózisok szerint nem kell több 50 évnél, és a Föld legnagyobb szárazföldi ragadozója végleg eltűnik a sarki tápláléklánc csúcásáról.

B. I.

Hajdanában az egész afrikai kontinenst beépíthették a medvék, legalábbis erre utalnak a dél-afrikai Langebaanweg-medve (*Agriotherium africanum*) és az észak-afrikai *U. a. faidherbianus* leletei. Az utolsó Atlasz-medve (*U. a. crowtheri*) a marseilles-i állatkertben pusztult el 1844-ben. Azóta többször látták felbukkanni a marokkói Atlasz-hegységben,

„Kis távolságról a jégkoloncokat fókának vagy rozsmárnak, felfordult szánnak vagy vadászó embernek lehetett nézni – vagy akár magának a nagy Tíz lábú Fehér Szellem Medvének; de bár a jégmező tele volt ezekkel a majdnam-élő, furcsánál furcsább alakokkal, sehol semmi hang, még halvány visszhang sem hallatszott.”

(Rudyard Kipling: *Kvikvern*)

Atlasz-medve korábbi elterjedési területe elérte Afrika középső területeit? Vagy egy új medvefaj egyedeiről van szó? Esetleg egy kihaltnak hitt ősi páviánfajt – melyek kétszer akkorák voltak, mint mai rokonaik – néztek medvének? A Nandi-törzs tagjai majomként emlegetik őket, míg mások óriás hiénáról beszélnek. Mindenesetre a nemrégiben a

Kongó-medencén átgyalogló Mike Fay és expedíciója nem tesz említést a fajról. Ők „csak” az Óceán hullámjain lovagló vízilovakat találtak...

További információk találhatóak a www.cryptozoology.com weblapon

buzás

de a XX. században ott zajló harcok és az erdők kiirtása valószínűleg végleg kipusztította. Van azonban egy érdekes legenda, mégpedig Afrika legnagyobb megmaradt őserdejéből, Kongóból. Már Hérodotosz is említ afrikai medvéket, de ennél újabb Dr. O. Dapper 1668-ban írt beszámolója, amelyben medvéket említ Kongóból. Később ezeket egy ott élő törzs után Nandi-medve névre keresztelik. Másik nevük „duba”, ami nagyon hasonlít az arab *dubb* (medve) illetve *dubbah* (hiéna) szavakra. Geoffrey Williams, az 1900-as évek eleji Nandi Expedíció tagja volt az első, aki két tudományos lapban, a *Journal of East Africa*-ban és a *Uganda Natural History*-ban is beszámolt találkozásáról az állattal. Vajon az

Buzás Balázs felvételei

A Veregyházi Medve- és Farkasmenhely

Volt egyszer egy magyar természetfilm-gyártás, és annak egy telepe Gödöllőn. Itt éledgelt Kósa József idomár az általa felnevelt és betanított barnamedvékkel, egészen addig, míg kaptak rá pénzt. Ám egyszer csak nem készült több természetfilm, és Kósa úr az állataival magára maradt. Minden jó szándéka ellenére sem tudott kedvező körülményeket teremteni medvéinek, illetve a többi filmsztárnak. A telep bérletét 1998-ban felmondták, így ő és összes állata az utcára került volna. Szerencsére ekkor látogatott hazánkba Andrew Dickson, az Állatvédő Világszövetség (WSPA) elnöke, aki hírt szerzett a kilátástalan helyzetről...

Veregyház külterületén, öt és fél hektáros területen alapították meg az első magyar medvemehelyet, ahol egy közös kifutóba került mind a 27 medve. Ehhez később további „feleslegessé vált” medvék érkeztek a vidéki állatkertekből, illetve Ukrajnából. A három és fél hektáros, erdővel övezett kifutót két furdómedence és föld alatti bunkerek teszik otthonossá. Jelenleg 37 medve él Veregyháznál; legutóbb a Pécsi Állatkert barnamedvéit helyezték el itt. Szapora fajról lévén szó, az összes medvét ivartalanították.

A Medvemehely területén kapott helyet a másfél hektáros Farkasmenhely is, ahol jelenleg 16 európai szürke farkas, mongol farkas és egy fehér farkas él, természetes környezetben. A nem kívánt szaporulat elkerülése végett az összes hím egyedét ivartalanították. A Medve- és Farkasmenhely üzemeltetője a Veregyházi Önkormányzat, támogatója a WSPA és a Fehérkereszt Állatvédő Liga.

A Medve- és Farkasmenhely ajánlott látogatási időpontja mindennap 9-18 óra között van. Megközelítése vonattal a Veregyház-Ivacs megállóhelyig, majd onnan kb. 1 km-es sétával lehetséges. Május elsejétől a veregyházi Fő térről félóránként kisbuszokat indítanak, a jegy ára 150 forint. Autóval érkezők először a veregyházi Termálfürdő vízében mártózzanak meg, majd folytassák útjukat Ivacs felé, így három km után könnyen elérik a Menhelyet.

Info: Kuli Bálint 06-20-3970138
Levél cím: 2112-Veregyház, Patak u. 39.